

NAŠA SKUPNOST		KOSITER		VRSTA LEŽIŠČA		ŽUŽELKE, ZAJEDALICA NA ČLOVEKU		PRVA UMRLJIVA ŽENSKA		DUŠIK		KONICA		NAJVIŠJI KOPENSKI SESALEC		OLIKA	
BRISAČA		KRAJ Z LETAŠIČEM LJUBLJANA		GOLJUF, ODERUH		VULKAN NA RIPIK, OTOKU MINDANAO		IBSENOVA DRAMA		TOVARNA V NAŠI OBČINI		OZNAKA ZA "PREKO"		SIBIRSKI VELETOK		CESTNI DELAVEC	
HERCEGOVEC		ATLETSKA PANOGA		SIBIRSKI VELETOK		CESTNI DELAVEC		HERCEGOVEC		ATLETSKA PANOGA		SIBIRSKI VELETOK		CESTNI DELAVEC		HERCEGOVEC	
ATLETSKA PANOGA		SIBIRSKI VELETOK		CESTNI DELAVEC		HERCEGOVEC		ATLETSKA PANOGA		SIBIRSKI VELETOK		CESTNI DELAVEC		HERCEGOVEC		ATLETSKA PANOGA	

MOLNIŠKA ČETA — prva partizanska četa v Sloveniji

Letošnji 4. julij — dan borca bomo praznovali bolj svečano kot druga leta, saj je letošnje leto v celnem posvečenju borcem in vstaji jugoslovanskih narodov.

Pred 30 leti so se jugoslovanski narodi kot eden dvignili in se postavili v bran za obvarovanje svoje dežele. 30 let je precejšnja doba, toda ne tolikšna, da bi zašla v pozabo; naproti: vsako leto bolj spoznavamo, kakšen pomen je imela vstaja jugoslovanskih narodov proti okupatorju in domačim izdajalcem, kajti s tem, da smo pregnali okupatorja, smo pregnali z oblasti tudi stare neljudske režime, ki so pili in izkoriščali kmetovo in delavčovo kri. S tem pa smo postavili tudi nov družbeni red, bolj human in dostojen človeka.

V tem boju je odigrala veliko vlogo — veliko večjo, kot si ljudje danes predstavljajo — tudi partizanska četa, rojena iz ljudi naše občine in na naših tleh — Molniška partizanska četa kot prva partizanska četa v Sloveniji.

Molniška četa je bila ustanovljena 13. julija 1941 in 18. julija ob 10. uri v Zadvoru bo v jubilejnim letu praznovanja vstaje jugoslovanskih narodov naša občina svečano proslavila 30-letnico njene ustanovitve z odkritjem spomenika. Ta četa in ta dogodek zaslužita pozornost nas vseh in zato naj bo naš zapis posvečen Molniški četi in borcem, ki so jo sestavljali.

Dan ustanovitve Molniške partizanske čete ni bil pogojen le s samim aktom italijanskih aretacij v noči z 12. na 13. julij 1941, temveč se je ta dan kalil že v dolgih letih pred začetkom vojne in jedro tega delovanja je bil Zadvor. Delavci in vaščani Zadvora, Sostrega, Dobrunj in Bizovika so namreč že leta 1927 ustanovili svoje delavsko prosvetno društvo Svoboda, ki je bilo pozneje vseskozi jedro njihovega delovanja in priprava delavcev na odločilni trenutek.

Delovanje komunistov, pa sega še nekaj let nazaj pred ustanovitev Svobode, saj je prva skopejska skupina v Zadvoru obstajala že leta 1924. Sestavljali so jo Tone Trtnik, Srečko Smrekar in Gabrijel Gašperšič. Tone Trtnik — poznejši narodni heroj, je

je to motilo žandarmerijo v Hrušici; zato je čestokrat vpadala v te prostore in motila Svobodaše pri njihovem delu.

Po odhodu Nika Bricelja so svobodaši izvolili nov odbor in za predsednika Franca Gašperšiča, za tajnika Karla Smrekarja, za blagajnika pa Gabrijela Gašperšiča.

Godbeni sekcija, ki je pozneje postala najaktivnejša, je začela pobirati prostovolje prispevke leta 1930. Vsak godbenik je za nabavo instrumentov prispeval 300 din. Tako so 1931 ustanovili to sekcijo, prav tako pa tudi pevski zbor. Obe sekciji je vodil učitelj osnovne šole Sostro Rudolf Fajon, ki je bil velik ljubitelj glasbe in požrtvovalen vodja vseh glasbenih sekcij v Svobodi. On je zaoral ledino in organiziral sekcije in njemu gre neizbrisna zahvala za tisto, kar je storil Svobodi v prvih letih njenega obstoja.

Vodstvo Svobode pa se je tudi stalno trudilo za politično in kulturno vzgojo svojih članov in je predavanjem posvečalo veliko pozornost. Ta so bila sprva „Pri Grešniku“ v Dobrunjah, pozneje pa „Pri Glavavcu“ in Kocjančiču v Zadvoru. Predavali so Bogo Tepl, Bratko Kreft, Tone Seliskar in drugi; po teh predavanjih je društvo organiziralo tudi debatne večere, kjer so člani sami med sabo razpravljali o istih temah.

Glavni vpliv v vseh sekcijah in med člani so imeli komunisti, saj so bile njihove vrste trdno pod vplivom naprednih idej, ki so jih razširjali člani partije in so bili v stalni povezavi s komunisti v Polju, ki jih je vodil Ivan Maček. Partijsko delo je vodil najprej Franc Kocjančič, nato pa Jože Moškrč in Tone Trtnik. Svoboda Zadvor se je udeleževala tudi izletov, tako na Jesenice, v Hrastnik, pa tudi v Celje, kjer se je udeležila znanega shoda Svoboda leta 1935. Po tem shodu je bilo delovanje društva SVoboda prepovedano, toda svobodaši Zadvora so se znašli in dobro prestali akt zaplembe njihovega inventarja, ker so o njem pravočasno zvedeli. Kmalu po tem so se svobodaši priključili k ljubljanski Vzemnostni kot sekcija v Zadvoru. Žopet je društvo zaživelo z vsemi svojimi sekcijami, ustanovljeni pa so bili tudi skopejski aktivni in sicer dva v Zadvoru in eden v Sostrem. V tem času se je začel tudi

izprazniti in orožje poskrbejo. Nekateri pa niso bili za to in organizirana akcija je propadla. Vendar to ni zmanjšalo rezultatov pri pobiranju tega materiala, ker so vse orožje pobrali posamezni člani Svobode, ga skrili in pozneje odnesli v gozdove. Orožje pa so pobirali tudi iz Ljubljane v Zavoglah, kjer je bilo raztreseno po vodi.

Italijanska vojska je zasedla Dobrunje in Zadvor 13. aprila popoldan. Enote, ki so prve zasedle to področje, so kmalu nadomestile stalne garnizije, nastanjene v Podlipoglavu, v Prosvetnem domu Sostro, na Lipoglavu, v Zadvoru Dobrunjah in drugod.

Takoj po ustanovitvi Protiimperialistične fronte, ki se je konec junija preimenovala v Osvobodilno fronto slovenskega naroda, so se začele priprave za ustanovitev njenega odbora tudi v Zadvoru; formiran je bil v začetku maja 1941. Prvi odbor OF so sestavljali člani partije Jernej Gašperšič in Stane Keber ter predstavnik krščanskih demokratov Tone Hočevar. Ta odbor je bil ustanovljen sorazmerno lahko, kar je bil rezultat predvojenega dela komunistov in povezave z najširšimi množicami. V maju leta 1941 je bil skupni sestanek komunistov in krščanskih socialistov za dobrunjsko in poljsko občino, ki sta se ga udeležila tudi Boris Kidrič in Tone Fajfar. Dobrunjsko občino sta v njem zastopala Nace Ferfila in Stefan Pavšič.

Napad fašističnih sil na Sovjetsko zvezo — 22. junija 1941 — je močno odjeknil tudi v dobrunjski občini. Ob tej priliki je prišlo do večjih demonstracij, komunisti pa so se začeli bolj povezovati in širili svoje vrste. Leta 1941 je bilo sprejeto v KP več mladincev. Poleg celic v Sostrem, Zadvoru in Dobrunjah so bile ustanovljene še na Fužinah, v Hrušici, Bizoviku in Podmolniku.

V dneh po nemškem napadu na Sovjetsko zvezo se je na terenu in med člani čutila nervoza — nervoza pred velikimi odločitvami. Vsak član je vedel, da se nekaj pripravlja. Tudi domača borzauzija in kler sta dala komunistom marsikaj misliti, saj njihovo bratenje z okupatorji ni obetalo nič dobrega. Sem pa tja se je popolnoma neprimerljivo šušljalo, da se v klerikalnih vrstah pripravljala neki spisak najaktivnejših svoboda-

Tamburaški orkester Svobode iz Zadvora pred vojno. Prvi z desne sedi narodni heroj Jože Moškrč.

ideološki boj s šentlenarsko Prosveto. Iz njihovega društva so odšli pošteni domoljubi in napredni ljudje, ostali pa so zagrizeni privrženci klera in njegove ideologije. Iz teh vrst so bili tudi poznejši belogardiisti na Sv. Urhu. S približevanjem Hitlerjevega vpliva slovenskim mejam pa se je boj še stopnjeval.

Prihod okupatorja na slovenska tla in Italijanov v dobrunjsko občino ni zmedel komunistov, pa tudi ne članov zadvorske Svobode. Nekateri so bili ob napadu mobilizirani, toda po hitrem zlomu jugoslovanske vojske so se člani Svobode vrnili domov, se takoj povezali med seboj in pri Kocjančiču v Zadvoru razpravljali o tem, kaj jim je storiti v nastali situaciji. Starojugoslovanska vojska v tej občini je zapustila precej orožja in ravno bivša dvorana Svobode je bila polna vojaškega materiala. Na sestanku komunistov pri Kocjančiču je predlagal Feliks Vidregar, naj to skladišče preprosto

šev Zadvora; za kaj bo uporabljen, tega pa nihče ni vedel.

Dne 12. julija popoldan se je Vinko Hohkravt s kolegom pripeljal k Tonci Berčič v Zadvor in ji povedal, da bo to noč aretacija članov Svobode in naj se umaknejo. Berčičeva je prek znanecv, prijateljev in simpatizerjev takoj obvestila člane, naj se čez noč umaknejo, ker jih bodo iskali Italijani. Okrog enajstih ljudi, katerih imena so imeli na spisku. Nekaj se jih je poskrilo po skednjih, nekatere pa obvestilo ni doseglo — ali pa-ga niso vzeli resno — in te so aretirali. Vseh aretirancev iz Zadvora, Sostrega in Dobrunj je bilo 18. Odpeljali so jih v Prosvetni dom Sostro, od tu pa na Vevče, kjer so jih naložili na kamione, skupaj z aretiranci iz poljske občine in vse prepravili v sodnijske zapore.

(Se bo nadaljevalo)

Tudi tokrat so se odrezali

Modelarji osnovne šole Polje so tudi 5. junija 1971 odnesli obe prvi odličji v tekmovalnem razredu jadrnic „K“ in „G“, hkrati pa so postavili na tekmovalni progi največ — kar 25 modelov! V razredu „G“ se je pomerilo 11 tekmovalcev, v razredu „K“ pa 14, skratka, skoraj 80% vseh tekmovalcev je bilo iz Polja.

V razredu „G“ so se zvrstili na prvih treh mestih takole: 1. Marko Oblak, 2. Igor Novak, 3. Rado Mojskerc.

Tekmovalci v razredu „K“ pa so se razvrstili: 1. Marko Oblak, 2. Leon Blažun, 3. Jože Grabnar, 4. Jože Koželj in 5. Jože Godec.

Učenec Marko Oblak, ki je osvojil v obeh razredih prvi mesti, je prejel od mestnega odbora Ljudske tehnike v Ljubljani poleg priznanja v obeh razredih še dva pokala! K svojim odličjem je letos dodal zopet dve, ki sta hkrati tudi merilo njegove ročnosti, delovnih navad ter estetske ravni. Modelar Marko je skromen dvanajstletni fantič, ki svoj prosti čas posveti predvsem gradnji modelov jadrnic; te mu tudi najbolj ustrezajo. Priznanja pa so dokaz, da je Marko osvojil vse fizikalne in kemijske zakonitosti pri gradnji jadrnic, saj so vedno prve, Verjetno bo nadaljeval svoje izobraževanje na

elektrotehniko. V modelarskem krožku je dosledno in vztrajno delal ter dopolnjeval svoje prvo znanje. Nobena ovira ni bila tako velika, da je Marko ne bi prešel. Ob njem so gradili tudi njegovi vrstniki in nekateri že starejši modelarji. Neumorno se je učil tudi na vsaki, še tako majhni napaki! Obrestoval se je ves njegov trudu, saj je bil usmerjen na pravo pot za dosego najvišjih priznanj!

Tekmovalna vrsta modelarjev jadrnic iz Polja je enovit, zelo mlad in izredno razgiban kolektiv! Ob strokovnem vodstvu inštruktorja in pedagoga ter ob vsestranskem razumevanju vodstva šole, predvsem ravnatelja M. Zlajpaha, uspejo šolarji na vseh tekmovalnih v okviru Ljudske tehnike. Leto za leto osvaja prva mesta med jadrnicami razreda „G“ in „K“. Da, resnično so nepremagljivi! Edini njihovi nevarni nasprotniki je neugoden veter, ki je tudi na minulem tekmovalju zanesel model jadrnic razreda „K“, izdelek učenca Jožeta Grabnarja. Kot tretje uvrščena je potonila v globino jezera na Kosezah zaradi nestrokovne „reševalne oskrbe modelov“. Žal, da se je moral delovni model vrniti domov kljub doseženemu tretjemu mestu, brez vsakega izdelka! Kot mora je obvisela potonjena jadrnica nad tekmovalno vrsto

z nerešljivim vprašanjem: ZAKAJ TAKO?

Istega dne so se pomerili na IV. mestnem broderskem modelarskem tekmovalju na jezeru Koseze tudi modelarji motornih čolnov, med katerimi je bila tudi maloštevilna skupina modelarjev osnovne šole Sostro. Delovnim in prizadevnim modelarjem je bil velik uspeh že udeležba na broderskem tekmovalju, kjer so javnosti prikazali uporabnost zgrajenega modela! Modelarji iz Sostrega so se, kot jadralci iz Polja, borili športno, a jim je vetrič marsikatero zagodel!

Poskusili pa se bodo tudi mladi jadralci na republiškem tekmovalju v Piranu.

Zelimo jim čimveč športne sreče! BOŠTJAN NOVŠAK

Vstaja v mojem kraju

Na razpis za najboljšo nalogo z gornjim naslovom se je prijavilo lepo število pionirjev in pionirk od 1. do 8. razreda 15 osnovnih šol naše občine. 15 pionirskih odredov je pravočasno poslalo naloge komisiji pri občinski zvezi prijateljev mladine. Člani komisije — predsednik občinskega odbora ZZB, pionirske občinske komisije, odbora JPI, ZPM in slavitke so imeli precej dela, preden so izbrali najboljšo.

30 pionirjev — 30 uencev je prejelo knjižne nagrade občinskega ZZB in občinskega ZPM. Nagradna knjiga Veza mora ostati jih bo vedno spominjala na čase iz NOB.

Vsem nagrajenim iskreno čestitamo!

DINAR NA DINAR — NOVA ŠOLA

Če se vprašamo, ali smo za samoprispevek v Ljubljani, je isto kot če bi se vprašali: ali smo za novo šolo, vrtec in še za marsikaj drugega ali smo za boljše življenje in delovne pogoje odraslih in otrok.

V tem prostoru so bila tudi predavanja, pa razni sestanki in razgovori. Vendar

KOMUNALNO PODJETJE SNAGA PRIDNO OPRAVLJA SVOJE DELO

Na območju Polja vzdolž Novega Polja in Zadobroje je glede odlaganja smeti in pospravljanja raznih odpadkov že ustrezno urejeno. Vsi prebivalci tega okoliša so lahko za zgled drugim glede čistote in lepšega videza stanovanjskih hiš.

Tako ali podobno bi bilo treba urediti še marsikje v naši občini. Slika prikazuje resničnost tega primera.

CIRIL ZUPANČIČ